

31.5.2021

kirjaamo@intermin.fi

Viite: Sisäministeriön lausuntopyyntö pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeen valmistelujaostojen arviointimuistioista, 7.4.2021, VN/6185/2021

Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitoksen lausunto pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeen valmistelujaostojen arviointimuistioista

Pelastuslain muuttamistarpeiden esiselvityshankkeen tavoitteena on laatia hallitusohjelman mukainen kokonaisvaltainen selvitys pelastuslain uudistamiseksi. Esiselvityksen ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta asetetaan elokuussa 2021 pelastuslain uudistamisen lainsäädäntöhanke, jossa toteutetaan kiireisimmät esiselvityksen aikana esille nousseet uudistamistarpeet

Kokonaisuudistuksen hallitulle toteutukselle ei tässä tilanteessa ole tarpeeksi aikaa. Lisäksi nykyinen pelastuslaki asetuksineen on osoittautunut pelastuslaitosten näkökulmasta hyvin toimivaksi säädöskokonaisuudeksi, jonka puitteissa tehokas pelastuslaitosten palvelutuotanto on kyetty ja kyetään edelleen ylläpitämään. Palvelujen yhdenmukaisuus on puhuttanut viime vuosina. Pelastuslaitokset ovat yhteisellä valmistelulla sekä päätöksillä kyenneet edistämään väestön yhdenvertaisuutta palvelutuotannon suunnittelun perusteena

Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos näkee keskeisenä, että uudistamisessa tulee huomioida maamme erilaiset olosuhteet, jolloin kansalaisille tarjottavien palveluiden tulee olla saatavilla ja alueiden ominaisuudet huomioon ottavia.

1 luku - Yleiset säännökset

2 luku - Yleiset velvollisuudet

7 § - Kulotus

Kulotus tulee sallia ruohikko- ja metsäpalovaroituksen aikana vain ammattilaisten tehtäväksi, johon tulee luoda selkeämpi koulutusjärjestelmä ja pätevyysjärjestelmä.

8 § - Ilmoitusvelvollisuus

Ilmoitukset tulee kirjata hätäkeskustietojärjestelmään lain mukaan seurantaan, jotta mahdolliset savuhavainnot ja ilmoitukset voidaan käsitellä tarkoituksenmukaisesti ja välttää selkeät turhat hälytykset ja mitoitaa resurssit oikein tarkastustehtäviin

31.5.2021

3 luku - Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet

22 § - Turvetuotantoalueiden paloturvallisuus

Turvetuotantoalueiden nostorajoitusta ei tule kategorisesti asettaa voimaan metsäpalovaroituksen aikana, koska nostettavan turpeen käyttötarkoitus määräytyy nostettavan turpeen ominaisuuksien mukaan. Tuotantoalueen palokalusto ja henkilöstön osaaminen on kirjattava selkeästi

30 § - Sammutusvesi

Sammutusveden saatavuus pelastustoimen käyttöön on edelleen turvattava nykymallin mukaan julkisen toimijan toimesta.

5 luku - Pelastustoiminta ja eräät siihen liittyvät tehtävät

32 § - Pelastustoiminnan sisältö

Pelastustoimintaan tulee sisällyttää kuuluvaksi jatkossa pelastustoimen resurssien ja valmiuden johtaminen sekä tilannekuvan ylläpitäminen. Näihin liittyen on ristiriitatilanteita ja tarpeita erityisesti tiedonsaanti oikeuksiin ja tietojen käsittelyyn lainmukaisesti.

33 § - Hälytysohje

Hälytysohjeiden antaminen on muuttunut merkittävästi uuden hätäkeskustietojärjestelmän käyttöönoton jälkeen. Tähän liittyen on tarkoituksenmukaista korostaa ja selkeyttää, että sisäministeriön pelastusosasto vastaa kansallisten tietojen ja järjestelmien käytönohjauksesta yhteistyössä pelastustoimen muiden organisaatioiden kanssa ja organisaatiot vastaavan omien tietojen ja toimintansa osalta tietojen syöttämisestä ja hälytysohjeiden laatimisesta paikallisiin olosuhteisiin.

34 § - Pelastustoiminnan johtaminen

Jokaisella pelastuslaitoksella tulee olla johtamisvalmius 24/7.

Pelastustoiminnan tarvitseman valmiuden johtaminen ja itse johtaminen pelastustoiminnan tehtävissä on merkittävässä roolissa alueen talousresurssien käytössä. Tämä asia on huomioitava, mikäli johtamistoiminta, johon kuuluu jatkuva valmiuden johtaminen myös, siirretään laajoille alueille. Pelastustoiminnan johtaminen on kokonaisuus, josta ei voida irrottaa vain tiettyjä elementtejä ilman että sillä olisi vaikutusta alueen muiden tehtävien ja taloudenkin hallintaan. Pelastustoiminnan johtamisen järjestelyt tulisi perustua ensisijaisesti sopimisiin.

Pelastustoiminnan osalta tulisi vahvistaa etäjohtamista myös lainsäädännön keinoin.

31.5.2021

Esimerkiksi kuvan ja teknologian hyödyntämistä tulisi laajemmin mahdollistaa ja helpottaa toiminnassa.

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelyissä tulisi ensisijaisesti kiinnittää fyysisten tilojen sijaan huomio osaamisen varmistamiseen 24/7 kaikissa onnettomuustyypeissä. Valtakunnallisella hajautuilla osaamisresursseilla tuettaisiin kyseisen alueen pelastustoiminnan johtamista tarpeen mukaan nykyaikaisilla teknisillä johtamisvälineillä.

Tilannekeskustoiminta, johon ei kuulu pelastustoiminnan johtaminen on tarkoituksenmukaista tehdä kansallisesti yhteisesti muodostettuna. Tilannekuvan tuottamisesta voidaan määritellä tarkemmin erilaisia vastuualueita, mutta pelastustoimella tulisi olla vain yksi valtakunnallinen yhteisesti ylläpidetty tilannekuva, joka on kaikkien alueiden jatkuvassa käytössä.

39 § - Pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky

Toimintakykyvaatimukset on kirjattava nykyistä selkeämmin.

40 § - Jälkiraivaus ja -vartiointi sekä jälkitorjunta

Jälkivartiointiin problematiikka tilanteissa, jossa kohteen omistaja ei kykene itse suorittamaan jälkivartiointia ei ole tasavertainen pelastustoimen kannalta, koska tällöin pelastuslaitos joutuu huolehtimaan (=maksamaan) jälkivartiointiin ja ne kohteet joissa katsotaan jälkivartiointiin kyvykkyyden olevan riittävällä tasolla veloitetaan huolehtimaan jälkivartiointi kohteen omistajan toimesta

Pelastuslaitoksella tulee olla oikeus jälkivartiointiin liittyen tiedonsaantioikeus jälkivartiointiin kohteena olevaan kohteeseen. Tulevaisuudessa jälkivartiointinissa tulee voida hyödyntää erilaisia teknisiä apuvälineitä, kuten iot, robotiikka, kamerat, sensorit, rpas, yms välineet, jotka edellyttävät, että viranomaisella on lakiin kirjattu tiedonsaanti oikeus ja mahdollisuus suorittaa kohteelle teknistä valvontaa. Kohteen omistajan, haltijan ja ylläpitotehtäviä suorittavan henkilöstön osalta pelastusviranomaisella tulee olla tiedonsaantioikeus eri rekistereihin ja kohteen edustajilta.

41 § - Palontutkinta

Palontutkinnan osalta tulisi selkeämmin kuvata palojen tutkinnan eritasot sekä veloitteet sekä korostaa, että pelastusviranomainen voi arvioida syytymissyyntä myös saamiensa tietojen perusteella esim. etäjohtamistilanteissa.

Palontutkinnan velvoittavuuden lisäksi olisi tarpeen mukaista arvioida onnettomuuksien ehkäisyn näkökulmasta tulisi arvioida, että pitäisikö pelastuslaitoksilla olla oikeus tehdä

31.5.2021

tutkintaa myös mahdollisista vaaratilanteista, joista olisi voinut syntyä onnettomuus tai tulipalo sekä oikeus tutkia myös itsenäisesti muitakin onnettomuuksia kuin vain paloja. Tähän liittyy myös tietojen saanti ja käsittelyoikeudet.

6 luku - Yhteistoiminta pelastustoimen tehtävissä

44 § - Pelastuslaitosten yhteistoiminta

Pelastuslaitosten mahdollisuudet laajaan yhteistoimintaan liittyvät toimivaltuudet tulee olla kirjattuna lakiin selkeästi.

47 § - Pelastustoimen suunnitelmat

Suunnitelma kokonaisuuteen tulee säätää sisäministeriön pelastusosastolle velvoite luoda yhtenäiset suunnitelmapohjat ja ylläpitää sekä yhteen sovittaa alueiden välisiä suunnitelmia.

7 luku - Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

51 § - Vapaaehtoistoiminta

On kannatettavaa, että sopimuspalokuntaa koskevissa määritelmässä tulisi huomioida pelastustoimen uudistushankkeen sopimuspalokuntatoiminnan kehittämistä pohtineen työryhmän linjauksia erityisesti koska työryhmässä oli laaja pelastustoimen organisaatioiden edustus kuitenkin muistaen, että sopimuspalokuntatoiminta on hyvin monimuotoista eri osissa valtakuntaa ja sen myötä toimivan sääntelyn löytäminen on haastavaa.

8 luku - Pelastustoimen koulutus ja kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimelle tulee luoda koulutusrekisteri (vrt. terveydenhuoltoalan terhikki). Koulutusrekisteriin tulee koota kaikki pelastustoimen tehtäviin liittyvä koulutus, pätevyudet ja osaaminen huomioiden myös väestönsuojelu. Koulutusrekisteri on toteutettavissa osana pelastustoimen ICT-tavoitetilan mukaista resurssienhallintakokonaisuutta teknisesti, joka tukisi olemassa olollaan pelastustoimen suunnittelua, varautumista ja toimintaa sekä raportointia.

55 § - Valtion vastuu koulutuksesta

Sopimushenkilöstön koulutus olisi tarkoituksenmukaista rinnastaa väestönsuojelukoulutukseen. Koko sopimushenkilöstön koulutus voisi tapahtua valtion ja pelastuspiston toteuttamana, ja koulutukseen osallistuville valtio korvaisi koulutukseen

31.5.2021

osallistumisen ajalta menetetyt palkat ja koulutukseen osallistuminen olisi säädetty henkilöiden oikeudeksi, josta ei saisi aiheutua varsinaisen päätyön hoitamiselle vaikeuksia tai haittaa.

56 § - Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta

Pelastuslaitosten vastuulle säädettäisiin ylläpitävä koulutus.

57 § - Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimen henkilöstön osalta koulutusvaatimukset eri tehtäviin tulee selkeästi vapauttaa ja poistaa pelastusalan ammattitutkinnon vaatimus pelastustoiminnan tehtäviin, ja edellyttää riittävää osaamista. Pelastustoiminnan johtamiseen liittyy useita tehtäviä, jotka ovat lain mukaan pelastustoimintaa ja niissä pelastusalan koulutus ei ole perusteltua. Pelastustoimen tehtävissä tulisi siirtyä osaamisperusteisiin vaatimuksiin ja siihen, että tietty peruskoulutus kyseisen tehtävän hoitamiseen tulee olla.

Tämä asia liittyy esimerkiksi harva-alueilla kalustonhoitajien osallistumiseen pelastustoimintaan pelastuslaitoksen palveluksessa vs. palokuntasopimuksen kautta sopimuspalokuntalaisena tai pelastustoiminnan johtamisen tukitehtävät ja huoltotehtävät.

Useat pelastuslaitokset suunnittelevat myös päätoimisella henkilöstöllä tilannepaikanjohtajan ja pelastusyksikön johtajan tehtävät miehistövirkoihin perustuen, mikä tulee selkeyttää, että laissa edellytetään selkeästi tehtävän mukaista koulutusta eli alipääallystötutkintoa jatkossa ja vain poikkeustilanteissa voi miehistötutkinnon suorittanut henkilö toimia pelastusyksikön esimiehenä.

9 luku – Nuohouspalvelut

62 § - Nuohouksessa havaittujen vikojen ilmoittaminen pelastuslaitokselle

Nuohoustoimintaan liittyen tulisi edellyttää nuohoustoimintaan liittyvän tiedon ja puutteiden ilmoittamisvelvoitetta pelastuslaitoksille ensisijaisesti sähköisen rajapinnan kautta, kun se on mahdollista teknisesti toteuttaa.

10 luku - Väestönsuojeluun varautuminen ja väestönsuojelukoulutus

65 § - Yhteistoiminta väestönsuojeluun varautumisessa

Pelastustoimella tulee säilyttää mahdollisuus tukea kuntien valmiussuunnittelua. Tukemistehtävä voi laajentua entistä enemmän myös häiriötilanteiden hallintaan ja tukea voidaan antaa myös muille julkisen hallinnon toimijoille. Laajalla mandaatilla

31.5.2021

mahdollistetaan pelastuslaitosten ja kuntien välisen yhteistyön jatkuminen, mikä parantaa paitsi kuntien myös koko yhteiskunnan kriisivalmiutta.

11 luku - Väestönsuojat

12 luku - Pelastustoimen valvontatehtävät

13 luku - Salassapitovelvollisuus, tiedonsaantioikeus ja henkilörekisterit

Pelastustoimen lainsäädännön uudistamisessa on tarkoituksenmukaista kehittää ja eriyttää pelastustoimen tiedonhallintaa, rekisterinpitoa ja tiedonsaantia koskevat asiat omaksi lainsäädäntökokonaisuudeksi vastaavalla tavalla kuin muillakin turvallisuusviranomaisilla.

Pelastustoimen tiedonsaantioikeuksien osalta on noussut keskeisiä havaintoja, että tiedon saanti on rajattu tällä hetkellä liian vahvasti. Pelastustoimen tietojenkäsittelyä tulee tarkastella kokonaisuutena ja huomioida esimerkiksi pelastustoimen tietojenkäsittelyryhmän työ.

Keskeiset kehittämistoimenpiteet ovat kansallinen pelastustoimen rekisterinpitäisyys kaikissa rekistereissä, tietojen käsittelyn mahdollistaminen pelastustoimen tehtävien hoitamisessa sekä tiedon saantioikeudet muihin rekistereihin. Tällä hetkellä toiminnassa on tullut esiin ongelmia, että vaikka saman tiedon käsittely olisi työtehtävän perusteella perusteltua esim. pelastustoiminnassa niin tiedon saa vain valvontatoimintaan ja toisinpäin. Tilannekuvan ja etupainotteisen toiminnan näkökulmasta pelastusviranomaisella tulee olla oikeus luovuttaa myös tietoa tarvittavassa laajuudessa muille viranomaisille ja toimijoille.

Pelastustoimen tiedonhallintaan liittyen tulee pelastuslakiin kirjata pelastustoimeen liittyen myös pelastuslaitoksille velvollisuus turvaluokitella asiakirjat, kuten valtionhallinnossa vastaavat turvallisuusviranomaiset luokittelevat. Tämä tiedonhallintaan liittyvä ristiriita on nostettu useissa foorumeissa esiin tiedonhallintalakiin liittyen, ja korjausta on esitetty tehtäväksi nimenomaan pelastuslakiin.

91 § - Toimenpiderekisteri

Pelastustoimen yhteisten tietojärjestelmien osalta on tarkoituksenmukaista päivittää, että kansallisten tietojärjestelmien (pronto, oe, tj jne) omistaja ja tekninen ylläpito määrätään ja keskitetään pelastusosaston tehtäväksi, johon resursoidaan riittävät resurssit kansallisen rekisterinpidon ja järjestelmien ylläpidon ja kehittämisen osalta.

Toimenpiderekisterin tietojen käsittelyn osalta tulee selkeyttää, minkä tietojen osalta edellytetään pelastusviranomaisuutta ja mitä tietoja voi käsitellä työtehtävään perustuen.

31.5.2021

Julkisuusluokka:
Julkinen

Rekisteriin tallennettavaa tietosisältöä tulee tarkastella myös kriittisesti ja mahdollistaa mm. lisääntynyt kuva/videoaineistojen sekä erilaisten muiden sensoritietojen tallentaminen tehtävään liittyen sekä toimintaan käytettyjen resurssien osalta. Työturvallisuuden näkökulmasta tulee huomioida, että rekisteri kattaa myös tehtäviin liittyvät riskinarviot yms tai mahdollistaa toimenpiderekisterinkin tietoihin liittyvien tietojen käsittelyn muissa yhteyksissä.

14 luku - Pelastustoimen rahoitus, maksut, palkkiot ja korvaukset

15 luku - Muutoksenhaku, pakkokeinot ja rangaistukset

Kokkolassa 31.5.2021

Jaakko Pukkinen
pelastusjohtaja

